

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoría

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

XVII. De sapientia Mosis: item de Daniele & de tribus pueris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

Κεφ. Ις.

A

CAPUT XVI.

Quod Christi adventus praedictus sit a Prophetis & quod ad simulacrorum & urbium simulacra colentium everfionem ordinata fuerit.

Τῶν κείνῳ παρουσίᾳ προειρηθῆς μὲν τοῖς προφήταις, ὅτι κατὰ τὰς φωνὰς αὐτῶν εἰδόμενον ἔστι τὸ εἰδωμένον ἐν τῷ ποταμῷ.

Ἀλλὰ τὸ μὲν πάθημα ἐκείνη ἐσθ' τῶν ἀποφθιγνῶν ἤδη προκηκήρυκτο. προκηκήρυκτο ὅτι ἡ σωματικὴ γέννησις αὐτῆς. περιήρπτο ὅτι ἡ ὁ καιρὸς τῆς ἐνσωματώσεως, ὡς τῆς ἀδικίας τε καὶ ἀκολασίας ἐκφύοντα γνήματα λυμάνομενα τοῖς δικαίοις ἔργοις καὶ τρεποῖς, ἀναίρεισθαι. πᾶσα ὅτι ἡ οἰκημένη Φεγησίως τε καὶ σαφροσύνης μεταξὺ Ἰπικρατήσαντο. ἡ δὲ ὅτι τὰς πάντων ψυχῶν ἔθεσις ἐν τῷ ἐσθ' ὅτι τῆς νόμου. καὶ θεοσεβείας μὲν ῥῶς θεοσεβείας. δὲ σιδαίμοιαις ὅτι ὁ ἄλλοι θεοσεβείας. δι' ἣν ἔμῶν ἀλόγων ζώων σφαγαί, ἀλλὰ ἔτι ἀνθρώπων ἱεροδμάτων θυσιά, καὶ ἐναγῆ μιάσμα βασιλῆς ἐπενοήθη, καὶ τὰ Ἀσσυρίους καὶ Αἰγυπτίους νόμους, χαλκηλατοῖς ἡ καὶ πιασοῖς ἰνδάλμασι σφαιραζόντων ψυχῶν δικαίας τοῖς ἀγαθοῖς καρπὸν ἡ ἔργον τῶν προσηκόντων τοιαύτη θρησκεία. Μὲμψις ἔτι βασιλῶν ἐρημωθήσεται, καὶ ἀοικήτοι καταλείψονται μὲν τῶν πατρῶν Θεῶν. ἔτι ταῦτ' ἐκ ὁμοίων λέγω, ἀλλ' αὐτὸς τε παρὼν καὶ ἰσορήσας, ἐπὶ τῆς τε γρόμδος τῶν οἰκιστῶν πόλεων τύχης. Μὲμψις ἡρῆμωται, ἡ Μωσῆς καὶ τῶν θεῶν προεβάζει τῶν δυνάτωτα τότε Φαραὼν ὁ ὑπερβία κατέδρασε τὸν τετραπύλον αὐτῆς πολλῶν καὶ μεγίστων ἐθνῶν νικηφόρον, πεφραμένον τε καὶ καθοπλισμένον. ἔτι βελῶν τοξομασίν, ἔτι ἀκοντίων ῥίπταις. μόνη δ' ὅσα προσδοχῆ καὶ ἡμέρω λητανεία καθεῖται.

Ceterum & passio illius jam dudum praenuntiata fuerat a Prophetis, & corporalis ejusdem nativitas. Praedictum quoque fuerat tempus ipsum incarnationis, quo injustitiae & intemperantiae exorta germina, quae justis actibus & moribus nocent, e medio tollerentur; utque univfersus orbis prudentiae ac modestiae particeps fieret; lege scilicet quae a Servatore promulgata est, in omnium fere mortalium mentibus prevalente: ac divini quidem Numinis cultu confirmato; demonum vero superstitione deleta. Quae quidem superstitione, non modo brutorum animalium, verum etiam humanorum corporum immolationes invexerat, & scelerata ararum piacula: quippe cum juxta leges Assyriorum & Aegyptiorum, aereis ac figlinis simulacris innocentes homines mactarentur. Unde & mercedem tali religione dignam retulerunt. Memphis, inquit, & Babylon vastabitur; & Esaias. utraque deserta relinquetur cum Diis patriis. Atque haec ego non auditione accepta commemoro, sed quae ipsemet praefens vidi; miserandae harum urbium fortis spectator factus. Jacet deserta Memphis, illa potentissimi quondam Regis Pharaonis sedes, quem superbia elatum Moses jussu Dei percussit: & exercitum illius multarum & maximarum gentium victorem, armis probe instructum ac munitum; non telorum ac jaculorum missilibus, sed pura duntaxat precatione & quieta supplicatione delevit.

Κεφ. ΙΖ.

D

CAPUT XVII.

De sapientia Moysi quam gentilium Sapientes amulati sunt: Item de Daniele & de tribus pueris.

Ὅτι τῆς μυστικῆς σοφίας ἐκλαδίσεως αὐτῶν ἡ ἔξωθεν σοφῶν καὶ ἀειδανῶν, καὶ τῶν τριῶν παιδῶν.

Ὅτι εἰς δ' ἀνέκείνη τῆς δῆμους μακαριώτερῳ γέγονε πώποτε, ἡ γρόιτο. εἰ μὴ τὰς ψυχῶν αὐτῶν ἐκόντες ἔτι ἀγῆ πνεύματος ἀπεκήρυξαν. ἡ δ' ἀνείποι τις ἀξίον πρὸς Μωυσεῖος ὅς ἀτακτοῦ δῆμον εἰς τάξιν ἀγαγῶν, πρὸς τῆς αἰδοῦταις ψυχῶν αὐτῶν κατακοσμήσας, ἀνὴρ μὲν αἰχμαλωσίας, ἐλδοθερίαν αὐτοῖς ἐδωρεῖτο. ἀνὴρ ὅτι σκυθρωπότητος, Φαυδρῆς ἐποίησεν. καὶ εἰς τοσούτον τὴν ψυχῶν αὐτῶν προηγάγετο, ὡς τῆς λίαν ἔτι τάναντία.

Nullus porro beator unquam illo populo fuit aut futurus esset, nisi mētes suas a divino Spiritu abstraxisset. mosem vero quis est qui pro merito laudare possit qui cum confusam antea Judaeorum multitudinem in certos ordines digessisset, eorumque animos obsequio & verecundia exornasset, pro servitute quidem libertatem eis reddidit; pro modestia vero hilaritatem. Qui eorundem animos tantopere crexit, ut ob insperatam rerum suarum in melius mutatione

Ecc e iij

nem, & ob prosperos successus atq; victorias, fastu quodam & insolentia efferrentur. Qui reliquos omnes qui ipsum aetate praecesserant, sapientia usq; adeo superavit, ut qui à Gentilibus plurimum celebrantur seu sapientes seu Philosophi, sapientiae illius aemulatores exstiterint. Pythagoras certe sapientiam ejus aemulatus, modestiae causâ tantoperè celebratus est, ut Plato vir modestissimus, abstinentiam illius velut exemplum sibi ad imitandum proponeret. Daniel quoque; is qui futura praedixit, & qui summæ cujusdam magnitudinis animi specimen edidit, morumque & totius vitæ sanctitate excelluit, qualem & quàm asperam tyranni illius qui tum in Syria dominabatur, scvitiâ superavit? Nomen huic erat Nabuchodonosor; cujus stirpe omni funditus deleta, ingens illa & formidabilis potentia ad Persas translata est. Erant in ore omnium, sicut in hunc usque diem multis hominum sermionibus celebrantur, opes Regis illius; & circa illicitam religionem importuna sedulitas; & ad fabricanda Deorum simulacra ingens copia cuiusque generis metallorum: templorum item culmina caelum ipsum, ut ita dicâ, contingentia; formidabiles deniq; religionis leges, & ad scvitiâ comparatæ. Verùm hæc omnia ob sincerâ in Deum pietatem Daniel contemnens, importunum illud tyranni studium, gravissimi cuiusdam mali causam fore praedixit. Nec tamen tyranno persuasit. Opum quippe affluentia, maximo impedimento est ad rectè sentiendum. Tandem verò mentis lux feritatem Rex declaravit; justum atq; infontem feris bestiis laniandum obici iubens. Fratrum item illorum in martyrio subeundo cōtensio, generosa fuit inprimis. Quos posteri deinceps imitati, ingentem gloriam ob fidem erga Servatorem retulerunt. Qui ab igne & fornace ceterisque cruciatibus ad consumenda ipsorum corpora comparatis nullatenus lesi, inclusas undique in fornace flammâs, castorum corporum objectu contactuque propulerunt. Porro Assyriorum Imperio Dei ultione & fulminum jactibus exciso, Daniel divina providentia ad Cambysen Persarum Regē se contulit. Hic verò etiam illum vexavit invidia; & exitiales Magorum insidias; & multorum maximorumq; discriminum continua successio. Quibus omnibus, adjuvante Christi providetia, facillimè libe-

A μεταβολή, τῆ τε τῶν καλορθωμάτων εὐπορίας ἀλαζονέστερον τὸ φρόνημα τῶν ἀνθρώπων. Ζαυὸς τοσούτον ὑπερέβη σοφία τῆς πλείονος ὡς καὶ τῆς ἐπαινεμένης κατὰ τῶν ἐθνῶν καὶ σοφῆς καὶ φιλοσόφου, ζηλωτῆς τῆς σοφίας σοφίας ἡλιάδ. Πυθαγόρας γὰρ τῆς σοφίας σοφίαν μιμησάμενος, εἰς τοσούτον δὲ τῆς φροσύνης διαβεβόηται, ὡς καὶ τὰς ἀσθενεστάτων Πλάτωνι τῶν ἀδελφῶν τῆν ἐαυτοῦ κρείττειν καλῶς ἤσται. Δανιὴλ δ' ὁ ἱσραηλιτῆς τὰ μέλλουσα, καὶ τῆς ἐξουχάτης μεγάλης ψυχίας ἐργάτης, ἠθῶν τε καὶ πάντων ἐπιπέ-
 B κάλλει διαπέψας, πόσῃ τιμῇ καὶ πᾶσι τῆν χεῖραν κατήγωνίσασθαι διεχέριεν τὸν Σαυὸν τότε τυράννην. ὄνομα δ' ἐκείνου Ναβουχοδονοσορ ἦν. ἡ πάσης τῆς γενεᾶς ἐξελαιφθείσθαι σεμνή καὶ ὑπερμεγέθης ἐκείνη δυνάμις τῆν τῆς Πέρσης διήλθε. διαβόητος γὰρ καὶ ἡ κενὴ ἐστίν, ὁ πλεῖστος τῶν τυράννων. καὶ ἡ ἀκαταπέσιτην μὴ δέεσαν ἱερσκειαν ἐπιπέσεια. κατὰ τῶν τε παυτοῦ ἀπῶν ἐρανομῆν ὑψώματα. Φεικτοὶ τε καὶ πρὸς ἀμύτητα ἐπὶ τῆν ἱερσκειᾶς σωτηθέντες νομοὶ ὡν παύται. Δανιὴλ κατὰ φρονήσας διὰ τῆν ἀρχαίαν πρὸς τὸν ὄντως Θεὸν εὐσέβειαν, τῆν ἀκαταπέσιτην τυράννην ἀπεδῆν, μεγάλην τῆν κενὴν ἐμνήναι αἰψάν ἐμαντένετο ἄλλ' ὡς ἐπέσεια τὸν τύραννον ὁ γὰρ ἀφθονὸς πλεῖστος, ἐμπροσθεν πρὸς τὸ καλῶς φρονεῖν ὑπάρχει. τίς γὰρ τὸ ἀγχιον τῆς ἐαυτοῦ διανοίας, ὁ δυνάμις ἐξέφθνη. ἱερστικὴν ἀγχιόσι διαλυμαίνουσα τὸν δικαίον κελευσας. ἡναιά γεμῆν καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῶν μαρτυρεῖν ὁμοδοξία. ἐπὶ μὴ ταῦτα ζηλώσαντες, ὑπερμεγέθην δυνάμει πρὸς τὸν σωτῆρα πίστως ἤσται. καὶ καμῖν καὶ τοῖς εἰς τὸ φαγεῖν αὐτοῦ ταμῆνοις δεινοῖς ἀδῆλοι Φανέντες, ἀρτε σωμάτων πρὸς ἐβολήν τὸ ἐμπεδευχόμενον τῆν καμῖν πρὸς ἀπῶθέρμοι. Δανιὴλ δ' ἐπὶ τῆν κατάλυσιν τῆς Ἀσσυρίαν βασιλείας, ἀναίρεθείσης κεραυῶν βολαί, τῆν Καμῆύσῃ τὸν Περσῶν βασιλεῖα μετέβη ἐν θείας προνοίας. φθόνος δὲ κατὰ τῆν καὶ πρὸς γετὰ φθόνου, ὀλέθειν Μαργῶν τῆν βασιλῆα. διαδοχαί τε κινδύων μεγάλων καὶ πολλῶν ἐξ ὧν πάντων, σωμασόμενος τῆν Χεῖρ ἐπρονόιας σωθεῖς εὐχεσθῶν, παύται

δρεϊνης πέτρα διέπεσε. **Λ**εν. οί γάρ τρι Μάγοι, τρεῖς τ' **A**
 ημέρας ευχομένης ἔανδρος, μεγάλας τε καὶ
 ἔλαστας δρεϊνας αξιομνημονεύτων ἔργων κα-
 τ' ἄρθευς, αὐτὴν τὴν τῆς εὐχῶν ἐπιτυχίαν φθόνω
 διέβαλλον ἐπικίνδυνον ἢ σφόδρα τὴν τσαυ-
 τῆς αὐτῆς δυνάμειν διαβάλλοιες πρὸς τὸν δυ-
 καστην, ἔπεισαν αὐτὸν τὸν τσάτων ἀγαθῶν δη-
 μοσίη παραίποι τοῖς Πέρσαις γρόμδρον, λεόν-
 των ἀρίων θοήν κατακρηθῆναι καθείρητο ἢ κα-
 τακρηθῆς, ἐκ εἰς ἄλετρον, ἀλλ' αἰώνιον ἐνδοξίαν
 ὁ Δανιὴλ, καὶ ἐν μέλει τοῖς θρησκ. ἔξ' ἔταζόμενος,
 κτήτων ἢ ἡμερωτέρων (τῶν) θηρίων, ἢ τῶν καθ' ἑ-
 ξάτων, ἐπ' ἔρχετο. πάντας γὰρ εὐχή κοσμοκτίτης **B**
 καὶ σωφροσύνης δρεϊνῆς σωαιομένη, Ἰθασαῶς
 ἀπ' ἔρα (ἔρα), ἔς λυσώδης τῆς φύσεως γνωστέων
 ἢ ἔτων (τῶν) Καμύση (ἢ γ' ὡσαύτως τὴν Ἰοσαυ-
 τῆς, ἔτα τε θείας δυνάμεως καθ' ὁρθώματα ἐπι-
 σκιά (ἔρα) ὑπὲρ ἐκπέπληκτο μὲν αὐτὸς τῶν θαύ-
 ματι τῶν ἀγγελομένων, μελέτην ὡσεὶ ἢ ἐπὶ τῶν
 πεδῆταις διαβολαῖς τῶν Μάγων εὐχε-
 ρεῖς ὡσεὶ γέν' ἐτόλμησε τ' θείας ἐκείνης ἐπόπ-
 τῆς γ' ἔρα, κ' ἰδὼν τὸν μὲν ἄνδρα ἐκάλεσε τῆς
 χείρας ὑψώματι τὸν Χειρὸν ὑμνήσα. τὰς δὲ
 λέοντας ὑποβελήμενας, καὶ οἰοῖναι τὰ ἔργα ἔαν-
 δρος, ἔρασκων ἔτα. καὶ ἔραξε ἡμα τὰς ἀνα-
 πείστας αὐτὸν Μάγους, (τῆς αὐτῆς) ζήμια κα-
 τ' ἔρα, καθείρηξε τε τῆς τῶν λέοντων αὐλῆς) οἱ ἢ
 ἔρα οἱ τὸν μικρὰ πρὸθεν κολακεύσαστες,
 ἐπ' ἔρα τὸν τοῖς Μάγοις, καὶ πάντας αὐτὰς καὶ
 τῶν ἐαυτῶν φύσιν ἐλυμνήσαντο.

Κεφ. ΙΗ.
 Περὶ τῆς ἐπιφανείας, ἐπ' ἔρα, καὶ τῆς μαθητῶν ἐπι-
 τῆς καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἀγαθῆς ἐς τὴν ἀρετῆς ἐπι-
 τῆς καὶ τῆς Χειρὸς θείας ἐπι-
Παρίσαλα δέ μοι καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν ἱ-
 μαριευμένων τ' ἔρα Χειρὸς θεότητος δόμνη-
 μπεισαι ἐπ' ἔρα τῶν, δηλονότι καὶ ἢ τῶν
 βλασφημιῶν αὐτὸν διάνοια, ἔρα οἶδεν αὐτὸν
 Θεὸν ὄνα Θεὸς παῖδα, εἶπε γέν' τοῖς ἑαυτῶν
 λαοῖς πτερωσιν ἢ τοῖων Ἐρυθραία Σιδύλλα,
 Φάσκασα ἐαυτὴν ἐκ τῆς γ' ἔρα, τὸν κατακλυσ-
 μοῖ γ' ἔρα, ἔρα τὴν ἔρα Ἀπόλλωνος, διάδημα
 ἐπιτῆς τῶν θρησκ. ἔρα αὐτῆς Θεῶν φο-
 ρῆσα, καὶ τὸν κει ποδ' ἔρα ὄν ὁ ὄφεις εἰλείτο,
 ἔρα ἔρα δόμοι καὶ ἔρα τε τοῖς χρωμέ-
 νος αὐτῆς ἢ ἢ τῶν γονέων, ἔρα δ' ἔρα ἀκό-
 λων αὐτῆς τοιαύτη λαίρεϊα, δι' ἢν ἀγρήμονες δυ-
 μοί, καὶ ἔρα ἐν σεμνὸν ἔρα γ' ἔρα, καὶ τὰ αὐτὰ τοῖς

ratus, in omni genere virtutis spectatus
 enituit. Nam cum ter quotidie preces
 ad Deum funderet, magna; & insolita
 memorabilium operum miracula ede-
 ret, Magi invidia adducti, hanc precum
 efficaciam calumniari cœperunt; tantā
 vim hominis admodū periculosam ef-
 fe, Regis auribus intusurrantes; ei; tan-
 dem persuaserunt, ut vir ille qui tot ac
 tantorum bonorum Reip. Perfaram au-
 ctor fuisset, immanibus leonibus devo-
 randus objiceretur. Damnatus igitur
 Daniel; non peritutus, sed ad sempiter-
 nam gloriam in foveam coniectus est.
 Cumq; in medio ferarum versaretur, le-
 niores eas ac mansuetiores ipsi; à quib;
 fuerat in foveam contrusus, expertus
 est. Omnes enim illas bestias, licet sua-
 pte natura rabidas, precatio modestiæ
 ac temperantiæ auxilium ferens, man-
 sufecit. Quæ cum accepisset Camby-
 ses (neque enim fieri poterat, ut tam stu-
 penda divinæ potentæ miracula occul-
 tarentur) rerum quæ nuntiata fuerant
 admiratione percussus est; subitq; cum
 pœnitentia, quod Magorum calumniis
 adeo faciles aures præbuisset. Nihilom-
 minus tamen ipse ejus rei spectator esse
 voluit. Cumq; Danielem quidem vidit
 sublatis in altum manibus Christum
 laudantem; leones verò submissos, &
 hominis vestigia quodammodo ado-
 rantes; confestim Magos qui ipsi illud
 persuaserant, leonibus objici iussit. At
 bestiæ quæ paulò ante Danielem palpa-
 verant, statim in Magos impetum fe-
 cerunt, omnesque eos pro naturæ suæ
 feritate discerperunt.

CAPUT XVIII.

De Sibylla Erythraea, quæ in Acrostichi de carmi-
 num quibus vaticinata est, Dominum et pas-
 sionem designat. Est autem Acrostichis hæc:
 Jesus Christus, Dei Filius, Servator, Crux.

Libet etiam aliud testimonium de
 Christi Divinitate ab extraneis de-
 sumptum commemorare. Sic enim ii
 qui probris illum ac maledictis incesse-
 re solent, illum Deum Dei; Filium esse
 cognoscent; siquidem suorum sermo-
 nibus fidem velint adhibere. Sibylla
 igitur Erythrea, quæ sexta post diluvium
 ætate se vixisse dicit, sacerdos fuit Apol-
 linis: quæ coronam capite gestans non
 fecus ac Deus ille quem colebat, &
 tripodem cui serpens circumvolutus
 erat, custodiens, oracula edebat in-
 terrogantibus: à stultis parentibus huic
 cultui mancipata, ex quo nihil hone-
 stum ac probum, sed furor pudoris
 expers ingeneratur. Cujusmodi sunt